YANGI O‘ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH UCHUN ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR

Qobilova Yorqinoy Hosilovna
Namangan davlat pedagogika instituti
O‘zbek tili va adabiyoti mutaxassisligi 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur tezisda Yangi O‘zbekistonda barqaror rivojlanishni ta’minlashda ilm-fan, innovatsiyalar va zamonaviy texnologiyalarning o‘rni tahlil qilinadi. Bugungi kunda mamlakat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida ilmiy salohiyatni rivojlantirish, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hamda ta’lim va ilm-fan integratsiyasini kuchaytirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Tezisda ilmiy tadqiqotlarning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik muammolarni hal etishdagi ahamiyati, yosh olimlar va tadqiqotchilarni qo‘llab-quvvatlash, innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish masalalari yoritiladi. Shuningdek, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda innovatsion ekotizimni shakllantirishning ustuvor yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, barqaror rivojlanish, ilm-fan, innovatsiya, raqamli texnologiyalar, ilmiy tadqiqot, innovatsion faoliyat, ta’lim, texnologik taraqqiyot, yosh olimlar.

Bugungi globallashuv va tezkor texnologik taraqqiyot sharoitida har bir davlatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, avvalo, uning ilmiy va innovatsion salohiyatiga bog‘liq. Zamonaviy jamiyatda tabiiy resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ekologik muammolarni kamaytirish va aholining turmush darajasini yaxshilashda ilm-fan va innovatsiyalar muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida ilm-fanni rivojlantirish va innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash strategik vazifalardan biriga aylandi. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot modelida inson kapitalini rivojlantirish, zamonaviy bilim va kasbiy kompetensiyalarga ega bo‘lgan mutaxassislarni tayyorlash alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki innovatsion iqtisodiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchi zamonaviy bilimga ega, yangicha fikrlaydigan va ilmiy izlanishga qodir bo‘lgan insondir. Shu sababli oliy ta’lim, ilmiy-tadqiqot faoliyati va ishlab chiqarish

o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash barqaror rivojlanishning muhim shartlaridan hisoblanadi. Ilm-ma’rifat rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotining turli tarmoqlarida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Jumladan, qishloq xo‘jaligida zamonaviy agrotexnologiyalarni qo‘llash, suv resurslaridan oqilona foydalanish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish, tibbiyotda zamonaviy diagnostika va davolash usullarini rivojlantirish, sanoatda avtomatlashtirish va raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish ilmiy izlanishlar natijalarining amaliy ifodasidir.

Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va sun’iy intellektning rivojlanishi jamiyat hayotining ko‘plab sohalariga yangicha yondashuvlarni olib kirmoqda. Raqamlashtirish davlat boshqaruvi, ta’lim, sog‘liqni saqlash, bank-moliya tizimi, ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarining samaradorligini oshirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot yangi kasblar va mehnat bozorida yangi kompetensiyalarga bo‘lgan ehtiyojni shakllantirmoqda.

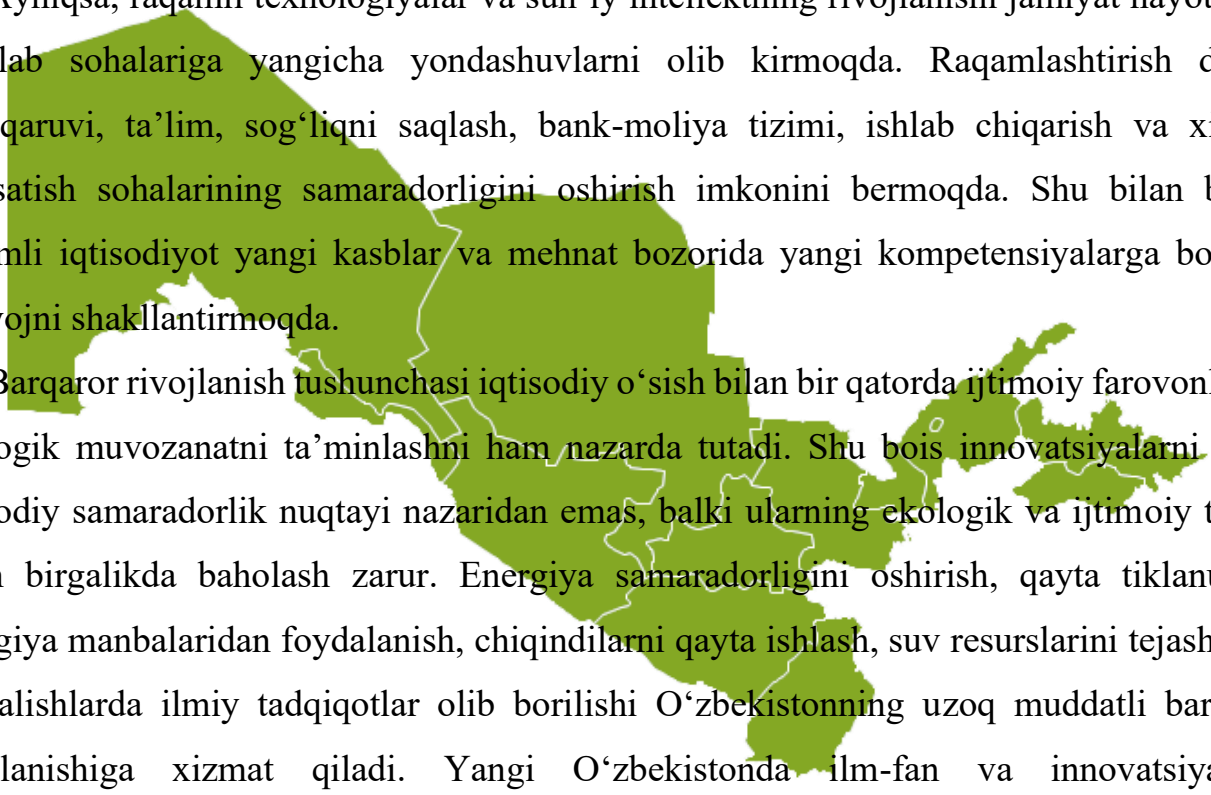

Barqaror rivojlanish tushunchasi iqtisodiy o‘sish bilan bir qatorda ijtimoiy farovonlik va ekologik muvozanatni ta’minlashni ham nazarda tutadi. Shu bois innovatsiyalarni faqat iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan emas, balki ularning ekologik va ijtimoiy ta’siri bilan birgalikda baholash zarur. Energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash, suv resurslarini tejash kabi yo‘nalishlarda ilmiy tadqiqotlar olib borilishi O‘zbekistonning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Yangi O‘zbekistonda ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirishda yoshlarning ilmiy faoliyatga jalb etilishi ham muhim ahamiyatga ega. Yosh tadqiqotchilarni qo‘llab-quvvatlash, ularning ilmiy loyihalarini moliyalashtirish, xalqaro ilmiy hamkorlikni kengaytirish va zamonaviy laboratoriya infratuzilmasini yaratish ilmiy salohiyatni yanada oshirishga imkon beradi. Yosh avlodning kreativ va innovatsion fikrlashi yangi texnologiyalarni yaratish hamda mavjud muammolarga samarali yechim topishda katta imkoniyatdir.Innovatsion faoliyatning samaradorligini ta’minlash uchun ilmiy ishlanmalarni amaliyotga joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Ilmiy-tadqiqot institutlari, oliy ta’lim muassasalari, xususiy sektor va davlat tashkilotlari o‘rtasidagi hamkorlikning kuchaytirilishi ilmiy g‘oyalarni tayyor mahsulot va xizmatlarga aylantirish

imkonini beradi. Bunday hamkorlik natijasida ilmiy ishlanmalar bozor talablariga moslashtirilib, yangi texnologiyalar va innovatsion mahsulotlar yaratilishi mumkin. Shuningdek, innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish ham barqaror iqtisodiy taraqqiyotning muhim omilidir.

Startap loyihalar, texnologik kompaniyalar va ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish mexanizmlarini rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlarini yaratish, iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish va eksport salohiyatini kengaytirish mumkin. Ilm-fan va innovatsiyalarning rivojlanishi xalqaro hamkorlik bilan ham chambarchas bog‘liq. Zamonaviy ilm-fan global xarakterga ega bo‘lib, mamlakatlar o‘rtasidagi ilmiy almashinuv, qo‘shma tadqiqotlar va tajriba almashish yangi ilmiy natijalarga erishish imkoniyatini kengaytiradi. O‘zbekistonning xalqaro ilmiy va ta’limiy hamkorlikni kengaytirishi mamlakat tadqiqotchilarining jahon ilmiy makoniga integratsiyalashuviga xizmat qiladi.Shu bilan birga, barqaror rivojlanish uchun ilm-fan va innovatsiyalardan samarali foydalanishda bir qator vazifalarni hal etish talab etiladi. Jumladan, ilmiy tadqiqotlarning amaliy yo‘naltirilganligini kuchaytirish, ilm-fanga investitsiyalarni oshirish, zamonaviy ilmiy infratuzilmani rivojlantirish, tadqiqotchilar uchun qulay sharoit yaratish hamda ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini yanada mustahkamlash dolzarb vazifalardan hisoblanadi.

Ilm-fan va innovatsiyalarga asoslangan taraqqiyot modeli mamlakatning nafaqat bugungi, balki kelajakdagi rivojlanish imkoniyatlarini ham belgilaydi. Shu sababli ilmiy tafakkurni rivojlantirish, innovatsion madaniyatni shakllantirish va jamiyatning barcha qatlamlarini zamonaviy bilimlarga jalb etish Yangi O‘zbekistonning uzoq muddatli taraqqiyot strategiyasining muhim tarkibiy qismi bo‘lishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O‘zbekistonda barqaror rivojlanishni ta’minlashda ilm-fan va innovatsiyalar hal qiluvchi omillardan biridir. Ilmiy tadqiqotlar va innovatsion texnologiyalar iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, ijtimoiy muammolarni hal etish, ekologik barqarorlikni ta’minlash hamda aholining hayot sifatini yaxshilash uchun keng imkoniyatlar yaratadi.Kelgusida ilm-fan, ta’lim va ishlab chiqarish o‘rtasidagi uzviy hamkorlikni yanada rivojlantirish, yosh olimlarning ilmiy salohiyatidan samarali foydalanish, innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash va ilmiy ishlanmalarni amaliyotga

keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, yashil energetika, biotexnologiya va resurslarni tejovchi texnologiyalar bo‘yicha tadqiqotlarni rivojlantirish O‘zbekistonning barqaror taraqqiyotiga katta hissa qo‘shadi. Demak, Yangi O‘zbekistonning kelajakdagi taraqqiyoti bilim, ilm-fan va innovatsiyalarga tayangan holda shakllanadi. Ilmiy salohiyatni yuksaltirish va innovatsion muhitni rivojlantirish orqali mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorligini ta’minlash, shuningdek, xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risidagi hujjatlari.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
3. O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi materiallari.
4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.
5. United Nations. Sustainable Development Goals. — New York: United Nations.
6. UNESCO. Science, Technology and Innovation for Sustainable Development. — Paris: UNESCO.

